

Coriolanus ve Vox Matronarum

Serap Gür KALAYCIOĞULLARI*

Cemil KOYUNCU**

Özet

Romalı komutan Marcus Coriolanus'un, taraf değiştirerek Roma'ya saldırmak üzere Volsk ordusunun başına geçmesinin ardından, annesi Veturia'nın öncülüğünde toplanan Romalı kadınların bu saldırıya müdahale etmesi, Klasik Dönem Roma tarihçilerinin anlatılarında geniş yer bulmuştur. Kadınlara ait uzun diyaloglar da içeren bu anlatılar, Romalı kadınların, vatan söz konusu olduğundaki etkinlik ve etkililiklerini yansıtmaktadır. Bu çalışmada, oğlunu, kendi öz vatanına karşı savaşmaktan vazgeçirmek için Romalı kadınlarla düşman ordugahına giden Veturia'nın konuşması önce tarihsel çerçevesi, daha sonra da yapısal özellikleri bakımından incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Coriolanus, Veturia, Valeria, Volumnia, Volsklar

Coriolanus and Vox Matronarum

Abstract

After the attack of Marcus Coriolanus, who was a Roman general, but resided with the Volscian army against Rome, the intercession of Roman women led by Coriolanus' own mother Veturia, is described at length in the studies of Classical-era Roman historians. This studies, which include also lengthy female speeches, mirror the efficiency and the effectiveness of Roman women as regards to their homeland. In this article, the speech of Veturia who journeys to the enemy camp with the Roman women in order to convince his son to abandon his attack on Rome, will be studied first in its historical frame, then its structural feature.

Keywords: Coriolanus, Veturia, Valeria, Volumnia, Volsci

* Arş. Gör., Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi

** Dr., Ahievran Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü.

“Bizim gücümüz silaha ve beden gücüne değil
-zira doğamız gereği biz bunları kullanamayız-
iyi niyete (*εὐνοία*) ve söze (*λόγος*) dayanır.”
(Dion. Hal. *Ant. Rom.* VIII. 39. 3)

Roma tehlikeyle karşı karşıya kaldığında, güçsüz ve perişan halde olduklarını düşünen kadınları, vatani kurtarmak için ellerinde güç olduğuna inandırmaya çalışan Valeria'nın ağzından dökülen bu sözler, kadının söz söyleme konusundaki etkililiğini yansıtmaktadır. Romalılar, vatanın esenliği söz konusu olduğunda kadınların sesinin (*vox matronarum*) ikna edici gücüne inanmışlar, çaresiz kaldıkları zamanlarda barış ve uzlaşma için kadınların müdahalesine başvurmuşlardır.¹ Bu bakımdan, Roma Cumhuriyetinin ilk yıllarına tarihlenen, Veturia'nın, Roma komutanı iken taraf değiştirerek Volsklar'ın başına geçen oğlu Gaius Marcus Coriolanus'u,² savaşı bırakmaya ikna etmek için, Romalı kadınlarla birlikte düşman ordugâhına giderek yaptığı konuşma ve bu konuşmanın etrafında gelişen olaylar, Roma tarihi sayfalarında oldukça dikkat çekici bir yere sahiptir. Veturia'nın konuşması, Titus Livius'un, Cassius Dio'nun, Plutarkhos'un ve özellikle de Dionysios Halikarnesseus'un yapıtlarında ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır. Roma tarihinde bir kadına atfedilen retorik öğelerle dolu böylesi bir konuşmanın başka bir örneği daha bulunmamaktadır. Bunun nedenini iki şekilde açıklamak mümkün. Birincisi, Eskiçağ tarih yazarlarının, tarihi anlatırken, kendi düşüncelerini de ortaya koymak ve yapıtlarını kuru bir anlatımdan uzak tutmak amacı gütmüş olmalarıdır. İkincisi ise, konunun ele alındığı dönemin koşulları bakımından, yazarların, bir takım ahlaki değerleri öne çıkarmak istemiş olmalarıdır. Şöyle ki özellikle İÖ I. yüzyılda yazan Livius ve Dionysios, Roma'nın geçirdiği en zor döneme şahit olmuşlardır: Romalı komutanlar arasındaki çıkar mücadelelerinin yol açtığı, “Romalı”ya en büyük zararı “Romalı”nın verdiği (!) iç savaşların etkilerinin sürdüğü ortamda³ yaşamışlardır. Zenginliğin ve refahın günden güne arttığı, buna karşın Roma'yı Roma yapan değerlerin kaybolduğu, büyük Roma ailelerinin parçalanıp dağıldığı bu or-

- 1 Roma'nın kuruluş yıllarında, Sabinlerle Romalılar arasındaki savaşın son bulması için araya giren ve barış sağlayan Sabin kadınları; Kral Tarquinius Superbus'un oğlunun saldırısının ardından ailesinin ve kent in önde gelen üyelerini toplayarak intikam için onları kişkırtan ve bu sayede kralların zalim yönetimine son verilmesini sağlayan Lucretia; Volsklar'a karşı verilen mücadelede, düşman ordugâhında oğlu ile karşı karşıya gelen ve konuşmasıyla onu Roma'ya karşı savaşmaktan vazgeçiren Veturia; Kartaca Savaşları sırasında, Roma'ya kurtarıcı rolü ile getirilen Magna Mater heykelinin, Tanrıça'ya ettiği dua sayesinde Roma'ya taşınmasını ve böylece savaşın Roma'nın zaferi ile sonuçlanmasını sağlayan Claudia Quinta, Roma'ya, sesleri ile, barış getiren kadınlar arasındadırlar.
- 2 Marcus'a, “Coriolanus” adının, Corioli kentinde Volsklar'a karşı cesurca savaşarak elde ettiği başarılarından ötürü İÖ 493 yılı *consul*'ü Postumus Cominius Auruncus'un önerisi ile verildiği aktarılır (Dion. Hal. *Ant. Rom.* VI. 94; Plut. *Cor.* 11. 1-2).
- 3 Seneca (*Ben.* V. 16. 1-6), Marcus Coriolanus'u, Catilina, Marius, Sulla, Pompeius ve Marcus Antonius ile, kişisel duyguları ve hırsları uğruna Roma'ya zarar veren iyilikbilmez kimseler (*ingrati*) arasında sayarak bu bağlantıyı açık bir biçimde ortaya koymuştur. Bu konuda daha fazla bilgi ve örnek için bk. Cornell, 2003: 77-78.

tamda, Roma tarihçileri, bir takım değerleri kişiler ve olaylar üzerinden tartışmaya açarken, İmparator Caesar Augustus'un, Roma'nın geleneksel değerlerini yeniden canlandırma girişimine de hizmet etmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında, Veturia ile oğlu arasında geçen diyalogta ve bu diyalog çerçevesinde gelişen olaylarda, tamamen Roma'ya özgü bir kavram olan, günümüzde tek bir sözcükle karşılık vermenin mümkün olmadığı *pietas* ilkesi öne çıkarılmıştır.⁴ İki Romalının, üstelik anne ile oğulun karşı karşıya geldiği bu trajik olay, Roma tarihçileri tarafından bir nevi *exemplum pietatis* olarak ele alınmış, gerçekliği kuşkulu olmakla birlikte,⁵ Roma'daki toplumsal bütünlüğün pekiştiği hayati bir hadise olarak anlatılmıştır.

Roma Cumhuriyeti, Latium bölgesindeki İtalik halklara karşı savunma savaşları yaptığı dönemde, bölgenin iki büyük halkıyla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bunlardan biri Volklar (Volsci) diğeri de Aequuslar'dır (Aequi). Roma geleneğinde bu iki ayrı savaş, iki ayrı karakterle özdeşleştirilmiştir. Aequuslar ile yapılan savaşta, toprağıyla uğraşırken, senatonun, Roma ordularının başına geçmesi istemiyle, sabanını bırakan ve verilen bu görevi çok kısa sürede başarıyla yerine getirdikten sonra yeniden işine dönen diktatör Cincinnatus'un karakteri öne çıkarılır: Romalıların en yüce erdem olarak gördükleri, "ihtiyaç duyulduğu anda bütün işlerini bırakıp vatana hizmet etme bilinci (*pietas*)" Cincinnatus'ta kişilik bulmuştur. Volklar'a karşı yapılan savaşta ise, Roma Devleti için belki biraz olumsuz bir örnek olsa da, taraf değiştiren Romalı Marcus Coriolanus'u, belagat yeteneği ile savaştan vazgeçiren Veturia'nın karakteri öne çıkarılır: Bu kez vatanseverlik, görev bilinci ve bağlılık (*pietas*) Veturia'da ve onunla birlikte yola çıkan *matrona*'larda kişilik bulmuştur:

Roma, İÖ 488'de, Spurius Nautius Rutilus ile Sextus Furius'un *consul*lükleri döneminde, Volklar ile karşı karşıya gelmiştir (Liv. II. 39. 9). Roma'yı yıkılma tehlikesi ile karşı karşıya getiren bu mücadelede onu tehdit eden kişi, Volklar'a öncülük eden Romalı komutan Gaius Marcius Coriolanus olmuştur. Nitekim geçmişte Roma ordusunun başında, özellikle de Volklar'a karşı büyük başarılarla imza atan Coriolanus, *plebs*'lere karşı *patricius*'ların yanında yer aldığı için ve halkın kıtlık yüzünden zor günler geçirdiği bu dönemde, dışarıdan gelen tahıl yardımının halka bedava dağıtılmaması ve *tribunus* olma yetkisinin halkın elinden alınması konusunda senatoda kışkırtıcı konuşmalar yaptığı için⁶ Roma'dan sürgün edilmiş, ardından öfke ve intikam duyguları ile Volklar'ın tarafına geçmiş, Antium'da Volklar'ın önderi Attius Tullus Aufidius ile görüşerek gücünü Roma'ya karşı onunla birleştirmiştir (Liv. II. 35; Dion. Hal. *Ant. Rom.* VIII. 1-3; Plut. *Cor.* 22-23; Cassius Dio, V. 18). Bu ittifak ile güçlenen ve Roma'nın etrafındaki kasabaları kuşatma altına almayı başaran Volklar, kent'in sınır kapısına kadar dayanmışlardır;

4 Romalılar, *pietas* sözcüğü ile, kişinin tanrılara, vatanına ve ailesine olan bağlılığını ve görev duygusunu kastetmişler, her yurttaşın şahsi çıkarlarından önce vatanının çıkarlarına hizmet etmesini, ailenin (*familia*) ve aile içindeki bağlılıkların bu ilke üzerine kurulmasını beklemişlerdir.

5 Metnin tarihselliği üzerine bk. Salmon, 1930: 96-101; Cornell, 2003: 84-91.

6 Marcius'un, halkın öfkesini üzerine çekmesine neden olan konuşması için bk. Dion. Hal. *Ant. Rom.* VII. 22-24; Plut. *Cor.* 16.

bunun sonucunda Roma'da kadın erkek herkes, korku ve endişe içinde sokaklara dökülmüşlerdir (Val. Max. V. 4. 1; Plut. Cor. 30. 2). Tehlikenin farkına varan senato, halkın da kıskırtmasıyla, Coriolanus'a barış elçileri yollamıştır, ona savaşı durdurursa sürgün kararının geri çekileceğini ve kentteki eski statüsünün geri verileceğini bildirmiştir; fakat Coriolanus, ancak Volsklar'a, daha önce kaybettikleri toprakların geri verilmesi ve Romalılar ile eşit yurttaşlık hakkı tanınması koşulları ile uzlaşma yoluna gidebileceği cevabını vermiştir. Aynı elçiler ikinci kez Coriolanus ile konuşmak istediklerinde ise ordugâha kabul edilmemişlerdir. Ardından Coriolanus'u ikna etmek amacı ile rahipler, biliciler ve diğer tüm din görevlileri resmi kıyafetleri ile ordugâha gitmişler, ancak onlar da Coriolanus'u kararından vazgeçirememişlerdir (Liv. II. 39; Val. Max. V. 4. 1; Plut. Cor. 30-32). Dolayısıyla ne ordunun karşı koyabildiği, ne siyasilerin etkileyebildiği, ne de rahip kurullarının yumuşatabildiği Coriolanus'u, vatanın esenliği için savaşı bırakmaya ikna etme görevi, hep birlikte düşman ordugâhına gitmeye karar veren kadınlara (*matronae*) düşmüştür.

Kadınların nasıl toplandıkları, düşman ordugâhına (*in castra hostium*) hür iradeleri ile mi gittikleri (*sponte sua*) yoksa herhangi bir resmi karara göre mi (*ad publicum consilium*) gönderildikleri konusunda farklı aktarımlar bulunmaktadır: Livius, resmi bir kararın mı yoksa kadınların duyduğu korkunun mu (*publicum consilium an mulieris timor*) onları harekete geçirdiği konusunda bir bilgisi olmadığını belirtmiş, kadınların (*matronae*) önce toplanıp Coriolanus'un annesi Veturia ile karısı Volumnia'nın yanına gittiklerini ve erkeklerin silahlarıyla koruyamadıkları şehri, yakarıları ve gözyaşları ile koruyabilmek için, onları Coriolanus'un oğullarını da alıp kendileriyle birlikte hareket etmeye ikna ettiklerini bildirmiştir (Liv. II. 40. 1-2).

Dionysios'a göre ise, kadınları en başta harekete geçmeleri için kıskırtan ve adım adım ne yapılması gerektiğini planlayan kişi, Publicola'nın kız kardeşi, soylu ve seçkin (*γένει τε καὶ ἀζιώματι προῦχουσα*) bir kadın olan Valeria'dır (*Ant. Rom. VIII. 39-42*): Erkekler, Coriolanus'u ikna etme konusunda ümitlerini yitirdiklerinde, kent kadınları korku ve panik içinde, gözyaşları ve ağıtlarla tapınaklara koşmuşlardır. Valeria ise, aniden, tanrısal bir güçten (*θείῳ τινὶ παραστήματι*) ilham almışçasına, tapınağın (en fazla kalabalığın olduğu Iuppiter Capitolinus) tepesine çıkıp kadınları bir araya toplamıştır. Kadınları önce sakinleştiren, ardından cesaretlendiren Valeria, onları, vatanın esenliği için son bir umut olduğuna, bu umudun da kendilerine bağlı olduğuna ikna etmiştir.⁷ Daha sonra, Valeria'nın telkinleri doğrultusunda, yanlarına çocuklarını alarak, Veturia'nın evine, onu, gelini ve torunlarını da alıp kendileriyle birlikte Coriolanus'un ordugâhına gelmesi için ikna etmeye gitmişlerdir. Çünkü Valeria'ya göre, Coriolanus'un yüreği, ayaklarına kapanan bir anneye dayabilecek kadar katı ve dayanıklı değildir. Nitekim, Veturia, her ne kadar oğlunun haksız yere sürgün edildiğini, Volsklar'ın ona kötü zamanında kucak açtıklarını düşünse de, Valeria'nın konuşması, kadınların, çocukların feryatları kar-

7 Valeria'nın konuşması için bk. Dion. Hal. *Ant. Rom. VIII. 40. 4-5*; Plut. *Cor. 33. 3-4*.

şısında fazla dayanamayarak kendisinden istenilen görevi, vatani duygularla kabul etmiştir.⁸ Dionysios, daha sonra kadınların düşman ordugâhına gitmeleri konusunun *consul*'ler arasında görüşüldüğünü, ardından *senatus*'ta tartışıldığını ve sonunda kadınların bu görevi üstlenmek üzere kent dışına çıkmalarına izin veren senato kararnamesinin (*προβούλευμα*) çıkarıldığını aktarmış (*Ant. Rom.* VIII. 43. 3-7), kadınların ertesi sabah şafak vakti yola çıktıklarında, bu kutsal yolculuk için onlara gerekli araç ve olanakları temin eden *consul*'lerin, senato üyelerinin ve çok sayıda yurttaşın onları şehrin kapılarına kadar dualarla, övgülerle ve dileklerle (*σὺν εὐχαῖς καὶ ἐπαίνοις καὶ δεήσεσι*) uğurladıklarını yazmıştır (*Ant. Rom.* VIII. 44. 1).

Plutarkhos da, Dionysios gibi, kadınlara, umutsuzluk içinde tapınaklara koştukları sırada seslenip onları yüreklendiren ve planı yapan kişinin, tanrıların verdiği esin ile hareket eden Valeria olduğunu bildirmiştir. Ancak Plutarkhos, Valeria'nın, kadınlarla birlikte Veturia'nın⁹ evine gittiğinde, ona, kendilerinin senato tarafından alınan bir karara ya da *consul* tarafından verilen bir emre göre değil, dualarına acıyan tanrıların isteği uyarınca hareket ettiklerini söylediğini; onların yakarışları karşısında direnç göstermeyen Veturia'nın, umutsuzca, hiçbir şey yapamasa da son nefesini vermek üzere bu vatani görevi kabul ettiğini ve hemen ardından torunlarını, gelinini ve diğer kadınları yanına alıp Volsklar'ın kampına doğru yola çıktığını aktarmıştır (*Cor.* 33. 3;34.1).

Valerius Maximus'a göre ise, Veturia, kendi hür iradesi ile, yanına sadece gelini Veturia'yı ve torunlarını alarak Volsklar'ın ordugâhına (*castra Volscorum*) gitmiştir (V. 4. 1. 17-19). Cassius Dio'ya göre de, bu hareketi Veturia ve gelini Volumnia yönetmiştir; onlar, çocuklarını da alıp düşman ordugâhına gitmek ve Marcus Coriolanus ile görüşmek için şehrin tüm seçkin kadınlarını bir araya toplamışlardır (V. 18. 7).

Romalılar ile Volsklar arasındaki savaşa son vermek amacı ile yola çıkan kadınlar, ordugâha yaklaştıklarında ortaya olağandışı bir görünüm çıkmıştır: Kentin özgür, erdemli ve seçkin kadınları, karşılaşılabilecekleri tüm tehlikeleri göze alarak, kucaklarında bebekleriyle, vasileri yanlarında olmadan, cesurca düşman ordugâhının kapısına dayanmışlardır. Yazarlar bu olağandışı manzarayı betimleyen aynı zamanda Coriolanus'un annesine duyduğu hürmeti de (Lat. *pietas*; Yun. *εὐσέβεια*) işlemişlerdir:

Livius'a göre, Coriolanus'un yumuşamasını ve ordugâha gelen kadınları kabul etmesini sağlayan şey, bu muazzam kadın ordusu (*ingens mulierum agmen*) içinde

8 Volumnia ile Veturia arasındaki diyalog için bk. Dion. Hal. *Ant. Rom.* VIII. 40-42.

9 Plutarkhos'un yapıtında, Marcus'un annesinden Volumnia, karısından ise Vergilia olarak bahsedilmektedir; bu durum, olasılıkla Plutarkhos'un, kayıp olan bir kaynaktan daha yararlandığını göstermektedir (bk. Buszard, 2010: 104 n. 64). Karışıklık olmaması için, bu çalışmada, genel olarak kabul edildiği şekilde, annesi için Veturia, karısı için ise Volumnia adlarını kullanmayı tercih ettik.

yaşlı annesini, eşini ve çocuklarını (*mater coniunxque et liberi*) fark etmesi olmuştur: Barış için görüşmeye gelen araçlara (*oratores*) sert karşılık veren, ikinci gelişlerinde onları kabul etmeyen, ricacı (*supplices*) olarak gelen rahiplere aldırış etmeyen, kadınların gözyaşlarına (*adversus lacrimas muliebres*) kayıtsız kalan Coriolanus, kalabalığın içinde annesini, karısını ve çocuklarını görünce, adeta çıldırmaşçasına hızla yerinden kalkarak annesine sarılmaya yeltenmiştir (Liv. II. 40. 5).

Ordugâhtaki ortamı betimlerken, görsel öğeleri ayrıntılı bir biçimde işleyen Dionysios da, kadınların ordugâha yaklaşmakta olduğunu öğrenen Coriolanus'un, önce, kadınların bu cesareti karşısında şaşırıldığını, ardından *lictor*'larına, değneklerini bir kenara bırakmalarını emredip adamlarıyla birlikte annesini karşılamak üzere ordugâhın dışına çıktığını, annesinin yanına yaklaştığında da admalarına baltaları indirmelerini emrettiğini aktarmıştır (*Ant. Rom.* VIII. 44. 1-2). Bunun devlet görevlileri tarafından, kendilerinden daha üstün konumda birini karşılamak üzere uygulanan bir adet olduğunu, Coriolanus'un da adeta kendisinden üstün bir güç ile karşılaşacakmış gibi görevinin tüm nişanlarını bir kenara bırakarak Romalılara özgü bu âdeti devam ettirdiğini bildiren Dionysios, Coriolanus'un, bu tutumu ile ailesine beslediği derin hürmeti gösterdiğini belirtmiştir (*Ant. Rom.* VIII. 44. 3-4). Coriolanus, kalabalığın önündeki annesinin, yas giysileri içindeki perişan halinden çok etkilenmiştir. Kendisini kaybetmiş bir halde gözyaşlarıyla annesine sarılıp onunla hasret giderdikten sonra karısı ve çocuklarına yönelmiş; karısına, iyi bir eşe yaraşır şekilde davranarak annesiyle birlikte yaşamaya devam ettiği, annesini yalnızlığa terk etmediği için kendisine en büyük iyiliği yapmış olduğunu söylemiştir (*Ant. Rom.* VIII. 45. 1-2). Ardından Veturia, konuşmasını yapmaya başlamadan önce Coriolanus'tan, bilhassa, her zaman oturduğu resmi kürsüsünde herkesin onları dinleyebileceği şekilde oturmasını talep etmiştir. Coriolanus da, annesinin savlarını kolayca çürürteceğini düşünerek bu talebi kabul etmiş; ancak yerine geçmeden önce, annesinden üstün bir makamdaymış gibi görünmesinin ve onun karşısında resmi otoritesini kullanmasının uygun olmayacağı düşüncesi ile, *lictor*'larına kürsüyü yere indirmelerini emretmiştir (*Ant. Rom.* VII-II. 45. 2-3). Böylelikle, bir tarafta Volsklar'ın ordusunun önde gelen kumandanları ve kaptanları ile oturan Coriolanus, diğer tarafta Coriolanus'un karısı, çocukları ve Roma'nın önde gelen soylu kadınlarıyla oturan Veturia, görüşmeyi başlatmak üzere karşı karşıya gelmişlerdir.

Plutarkhos da, orduhaga gelen kadınların yüzlerindeki kederli ifadenin, düşmanlar tarafından bile saygı ve sessizlik ile karşılandığını, şaşkınlık içinde kalan Coriolanus'un, kadınların arasında annesini görünce koşarak onu karşılamaya gittiğini; önce annesini selamlayıp ona uzun uzun sarıldığını, ardından karısı ve çocuklarını, gözyaşlarını ve şefkatini esirgemediğini kucakladığını aktarmıştır (*Cor.* 34. 1-2). Cassius Dio da, Coriolanus'un, annesinin ve karısının öncülük ettiği kadınların ordugâha geldiklerini öğrenir öğrenmez onları kabul ettiğini, onlarla görüşüğünü bildirmiştir (V. 18. 8)

Coriolanus'un, annesine duyduğu saygı, hürmet, bağlılık duygularını ortaya çıkaran ve onda merhamet ve acıma duyguları uyandıran bu karşılaşma sonrasında, Veturia'nın yaptığı konuşma, savaşını sürdürmekte son derece kararlı gözükten Coriolanus'un kalbini yumuşatmış ve onun, kendi mahvı pahasına,¹⁰ kararından dönüp birliklerini koşulsuz şartsız Roma'dan geri çekmesini sağlamıştır (Liv. II. 40. 9-10; Plut. *Cor.* 39; Cass. Dio V. 11-12).

Coriolanus'un annesine duyduğu bağlılık ile Roma'ya duyduğu bağlılığı özdeşleştiren Valerius Maximus'a göre, Roma'yı yıkımdan alıkoyan şey, Coriolanus'un annesinin yakarışları (*maternae preces*, VIII. 4. 4) olmuş, Coriolanus, yüreğindeki acı, kırgınlık, hırs, endişe, korku ve çekingenlik duygularından, *pietas* sayesinde kurtulmuştur; Coriolanus'un, "sadece annesini karşısında görmesi bile, vahşi bir savaşı faydalı bir barışa dönüştürmeye yetmiştir." (Val. Max. V. 4. 1. 23-27). Dionysios'a göre, Roma, "o güne dek karşılaştığı ve tüm devleti temelinden sarsıp ortadan kaldırmak üzere olan en büyük tehlikeden", Coriolanus'un annesinin ve onunla birlikte hareket eden kadınların görev bilinci ve sesi sayesinde kurtulmuştur. (*Ant. Rom.* VIII. 62. 3. 7-9).

Veturia'nın Konuşması (*oratio Veturiae*)

Coriolanus, annesini karşısında görene dek, imtikam ve öfke duygularıyla dolu, Roma'yı yıkmaya kararlı bir komutan olarak tasvir edilmiştir. Onun annesine olan zaafı, onunla olan bağı, Dionysios ve Plutarkhos tarafından titizlikle işlenmiştir (Dion. *Ant. Rom.* VIII. 51; Plut. *Cor.* 1. 2, 4): Henüz çocuk yaşta babasını

10 Cicero, bu olaydan sonra Coriolanus'un kendisini öldürmüş olduğunu bildirmiştir (*Brut.* 42, *Lael.* 42). Livius, Marcus'un sonu hakkında farklı anlatılar olduğundan bahseder; onun, askerlerini Roma'dan çektikten sonra, nefrete kurban giderek hayatını yitirdiğinin söylendiğini, ancak Fabius Pictor'un anlatısına göre, "Sürgün, yaşlı bir adam için çok daha acı!" sözünü sarf edecek kadar uzun yıllar yaşadığını aktarır (II. 40. 10-11). Dionysios, Marcus'un, askerlerinden destek almayı başardığını, fakat savaşla ilgili büyük umutlar besleyen ve hayal kırıklığına uğrayan gençlerin Marcus'a karşı bilendiğini ve bu kişiler arasında başı çeken, Marcus'u uzun süredir kıskanan ve arkasından hesaplar yapan Attius Tullus Aufidius'un ona karşı dava açtığını ve Marcus savunmasını yapmak için kürsüye çıktığında Attius'un kışkırtmalarıyla bir grup insanın "Vurun, taşlayın!" sesleri arasında Marcus'u taşıyarak öldürdüğünü anlatır (*Ant. Rom.* VIII. 57-59). Dionysios'un anlatısına göre "zamanının en büyük komutanı (*Ant. Rom.* VIII. 60. 1)" Marcus'un ölümünden sonra kent yasa bürünür ve Marcus, Volsklar tarafından cesur bir adama yakışır bir cenaze töreniyle uğurlanır (*Ant. Rom.* VIII. 59). Dionysios, ayrıca Marcus'un ölümüne sadece Volsklar'ın üzülmediğini, aynı zamanda haberi alan Romalıların da bunu devlet için büyük bir felaket saydıklarını ve kentte hem özel hem resmi yas ilan edildiğini, kadınların, en yakınlarını ve en kıymetlilerini kaybettikleri zaman uyguladıkları geleneğe uygun olarak mücevherlerini, süslerini çıkararak siyahlar giyindiklerini ve bir yıl süresince onun yasını tuttıklarını aktarır (*Ant. Rom.* VIII. 62. 2). Marcus'un Attius Tullus'un komplosuna kurban gittiğini belirten Plutarkhos ise, onun, Volsklar tarafından cesur bir kahraman ve eşsiz bir komutan olarak uğurlandığını, Romalıların ise Marcus'un ölüm haberini aldıktan sonra onu ne onurlandırmak için bir şey yaptıklarını ne de herhangi bir öfke belirtisi sergilediklerini, sadece, kadınların isteği üzerine, onlara, yasal olarak azami süre olan on ay boyunca sanki her biri babasını, erkek kardeşini, oğlunu kaybetmiş gibi, Marcus için yas tutmalarına izin verdiklerini anlatır (*Cor.* 39. 5).

kaybeden Coriolanus, tüm zorluklara tek başına göğüs geren dul annesi tarafından yetiştirilmiştir¹¹ ve annesinin emekleri sayesinde güçlü ve başarılı bir asker olmuştur. Plutarkhos'a göre, başkaları ün elde etmek için savaşıırken Coriolanus, annesini memnun etmek için ün kazanmıştır ve onun için hayattaki en büyük onur, annesinin, başarıları karşısında duyduğu sevinç ve gurur olmuştur (*Cor.* 4. 3); babasız büyüyen bir evlat olarak tüm sevgisini annesine vermiş, evlendiğinde de annesinin arzusunu yerine getirerek onun evinde yaşamaya devam etmiştir (*Cor.* 4. 4). Dolayısıyla Coriolanus, annesine büyük bir minnet duygusu beslemektedir. Ancak buna rağmen, başarılı bir komutan iken haksız yere sürgün edilince annesiyle dahi bağlarını koparmış, en ufak bir duygu belirtisi göstermeden arkasını dönüp Roma'dan ayrılmıştır. Dolayısıyla Veturia'nın, yüreği böylesine katılmış bir komutanı karından vazgeçirmek için oldukça sarsıcı ve etkileyici bir konuşma yapması, oğlunun hem aklına hem duygularına hitap etmesi gerekmiştir. Roma tarihçileri Veturia'nın sözlerini aktarırken olasılıkla bu hususa dikkat etmişlerdir:

Livius, kadınların arasında oğluna yakarmakta olan Veturia'nın, kendisine sarılmaya gelen oğlunu durdurup aniden öfke ile (*ira*) söze başladığını belirtmiştir. Veturia, Coriolanus ile arasındaki anne-oğul (*mater-filius*) ile esir-düşman (*captiva-hostis*) ilişkisine/karşıtlığına vurgu yaparak konuşmasına başlamıştır. Aslında Veturia düşman ordugâhında, *mater captiva* olarak bulunmaktadır, karşısında ise Coriolanus *filius hostis* olarak bulunmaktadır. Veturia bu çelişkiyi vatan toprağı ile düşman toprağı hususunda da işlemiştir. Oğlunun, onu besleyen, büyüten toprağı (... *terram, quae te genuit atque aluit*) saldırarak kazanacağı zaferin, kendisini ölüme sürüklerken oğluna da özgürlük değil esaret getireceğini ima etmiştir.¹²

“Kucaklamana karşılık vermeden önce izin ver, bir düşmanın mı yoksa bir evladın mı yanına geldiğimi; senin ordugâhında bir esir mi yoksa bir anne mi olduğumu bileyim. Uzun bir hayat ve talihsiz bir yaşlılık, bana, seni önce sürgün sonra düşman olarak görmeyi mi nasip etti? Dünyaya geldiğin ve ekmeğini yediğin bu toprağı yıkıp viran etmeye gücün yetti mi? Ruhun ne kadar saldırgan, ne kadar tehditkâr olursa olsun, sınırlarına girdiğinde öfken yatışmadı mı? Karşında Roma'yı gördüğünde aklına gelmedi mi 'Bu surların içinde bir evim, koruyucu tanrılarım, annem, eşim, çocuklarım var.' diye? Demek ben seni doğurmasaydım Roma kuşatma altında olmayacaktı, demek bir oğlum olmasaydı özgür bir vatanında özgür bir kadın olarak ölecektim. Oysa şimdi benim için üzücü olduğun kadar senin için onur kırıcı olmayan bir şeye katlanamam; üzgün olduğum kadar uzun yaşayamam. Bunlar üzerine düşün: Eğer bu şekilde yoluna devam edersen kimleri zamansız bir ölüm, kimleri uzun bir esaret bekliyor?” (*Liv. II. 40. 5-9*)

11 Romalı bir anne, çocuğunun babası hayatta değilse, çocuğı üzerinde olasılıkla daha fazla otoriteye sahip oluyordu ve onun gelişimini ve eğitimini doğrudan etkiliyordu. Bu konuda bk. Dixon, 1988: 202.

12 Buszard'a göre (2010: 105), Veturia, önce kendisiyle Roma'yı, ardından Roma'nın yıkımı ile kendi yıkımını özdeşleştirerek, Coriolanus'a yeni bir bakış açısı empoze etmeye çalışmıştı ve Roma'yı kendi karakterinde kişileştirmiştir.

Livius'a göre, Coriolanus'un kararını değiştirmesinde, annesinin yaptığı bu konuşmanın yanı sıra, hemen ardından karısının ve çocuklarının kucaklamaları, orada bulunan kadınların vatan için döktükleri gözyaşları ve yakarıları (*fletusque ... et comploratio sui patriae*) etkili olmuştur (Liv. II. 40. 9).

Dionysios, Veturia'nın, oğlunu ikna etmek için yaptığı konuşmaya, yapıtında oldukça uzun bir yer ayırmıştır; bu, yazarın diyaloglarla dolu yapıtındaki en uzun konuşmadır.¹³ Dionysios, Veturia'yı yapıtında usta bir hatip olarak sunmuştur (*Ant. Rom. VIII. 46, 48-53*). Dionysios'ta odak nokta, Veturia'nın akıcı ve akılcı konuşmasıdır. Veturia, konuşmasında, mantıki ve manevi öğeleri bir araya getirmiş, oğlunda bir yandan dini, vatani, vicdani duyguları canlandırmayı, diğer yandan onun vatanına karşı öfke ve intikam duygularını ve Volsklar'a yönelik sorumluluk ve vicdan duygularını bastırmayı hedeflemiştir:

Veturia, konuşmasının girişinde (*exordium*), yanında bulunan kadınların kim olduklarını, oraya neden ve ne amaçla geldiklerini açıklamıştır (*Ant. Rom. VIII. 46*). Ardından, oğlunun sözlerini dikkatle dinlemiş ve onun sözleri doğrultusunda, konuşmasına oğlunu, savaşı sürdürmeye iten nedenleri çürüterek devam etmiştir: Coriolanus'u kıskırtan ve engelleyen iki dürtü vardır: Romalılardan geçmişte gördüğü haksızlık ve Volsklar'dan gördüğü iyilik. Dolayısıyla, Coriolanus'u öfke ve vicdan duyguları yönetmektedir. Veturia da konuşmasında, oğlunu bu iki duygudan arındırmaya çalışmıştır:

Veturia, Volsklar'a ihanet etmek istemeyen oğlunun duyduğu vicdan duygusunu rahatlamak için, ona Volsklar için o güne dek kazanmış olduğu zaferleri hatırlatarak gördüğü iyiliğin karşılığını zaten fazlasıyla vermiş olduğunu söylemiştir (Dion. Hal. *Ant. Rom. VIII. 49. 2-4*) ve Volsklar'ı gücendirmeden savaşı bırakmanın yolunu göstermiştir: Oğlu, Volsklar ile konuşarak Roma ile bir yıllık barış anlaşması yapılmasını sağlayacaktır, ardından da bu durgun süreç içerisinde iki ulus arasında karşılıklı görüşmeler yapılacaktır. Veturia, oğluna, Volsklar'ı ikna etmek için yapacağı konuşma hakkında da önerilerde bulunmuştur:

“Oğlum Marcius, ben ne senin, sürgünken seni kabul edip başka pek çok onun yanında sana saygıyla ordularının konutasını teslim eden Volsklar'a ihanet etmeni sana layık görüyorum ne de senden, anlaşmalara ve gücü eline aldığında onlara verdiğin sözlere aykırı olarak, fikir birliğine varmadan şahsi kararınla düşmanlığı bırakmanı istiyorum. Öz annenin, sevgili ve biricik oğlunu, utanç verici ve kötü işlere zorlayacak kadar aklını yitirmiş olduğunu düşünmemelisin. Ancak, Volsklar'ı dostluk konusunda yumuşatıp ve her iki ulusa uyan ve yakışan bir barış yapmaya ikna ettikten sonra fikir birliğiyle savaştan vazgeçmeni isti-

13 Bk. Buszard, 2010: 84-85. Dionysios, retorik üzerine olan eğiliminden ötürü, Roma tarihini anlatırken yapıtını çok sayıda uzun ve detaylı söylevle süslemiştir. Veturia'nın konuşması, bu söylevler arasında, kadın olmasından ve Eskiçağda kadınların retorik alanında nadiren yer bulmasından ötürü en ilgi çekici olanıdır.

yorum. Eğer şimdi ordunu toplayıp bir yıllık geçici barış anlaşması yaptıktan sonra buradan uzaklaşırsan ve bu esnada elçiler göndererek ve sana gelen elçileri de kabul ederek gerçek ve kalıcı bir dostluk anlaşması yapabilirsen bu mümkün. Şunu iyi bilesin ki olmayacak bir şey ya da onur kırıcı bir koşul engellemediği sürece, Romalılar her konuda konuşarak ve iyilikle ikna olmaya hazırlar; ancak senin şimdi yaptığın gibi zorlanmaları durumunda, size en ufak bir cömertlik göstermezler, senin, bunu, şimdiye dek örneğine pek çok kez şahit olduğun gibi, son olarak silahlarını bırakan Latinleri çekilmeye zorlamalarından da anlamın gerekir. Ancak Volsklar çok fazla böbürleniyorlar, bu durum büyük işler başaranların başına hep gelir. Eğer sen onlara, her tür barışın her tür savaştan daha iyi olduğunu; dostlar arasında gönüllü yapılan uzlaşmanın zorla kazanılacak bir imtiyazdan daha güvenli olduğunu; iyi durumdayken konumunu idare etmenin, zora düştüğünde ise onur kırıcı hiçbir şeye boyun eğmemenin bilge insanların işi olduğunu öğretirsen; onlara bunlar gibi siz politikacıların da çok iyi bildikleri aklı ve mantığı vurgulayan bir takım özlü sözler bulup söylersen, kibirliliği bırakıp geri adam atacaklarından ve onlar için faydalı olacağını düşündüğün şeyi yapman için sana yetki vereceklerinden emin olabilirsin. Eğer sana karşı gelirse ve sözlerini dinlemezlerse, senin sayende ve senin önderliğinde iyi giden ve daimi olduğunu sandıkları talihi ile övünen bu kişiler için üstlendiğin ordu komutanlığını açıkça bırak; böylece ne sana güvenmiş insanların gözünde hain ol, ne de seninle kan bağı olan insanların düşmanı, zira ikisi de makbul değildir.” (Dion. Hal. *Ant. Rom.* VIII. 48)

Veturia, oğlunun öfkesini dindirmek için ise, onun öz vatanına karşı haksız bir nefret beslediğini göstermeye çalışmıştır; oğluna, söyleyeceklerini, öfkeyle yargılaması durumunda zayıf, akılla yargılaması durumunda ise makul bulacağını söylemiştir. Oğlunun, geçmişte gördüğü haksızlık yüzünden Roma’ya beslediği nefreti ve öfkeyi, Roma üzerinden çekmeye çalışan Veturia, konuşmasında, oğlunun sürgün edildiği dönemde Roma’yı yönetenleri hedef göstermiştir ve geçmişte haksızlığa uğradığını düşünen ve bu düşünceyle hareket eden oğlunun, kendi öz vatanına haksız bir kin beslediğini savunmuştur:

“Vatanına karşı nefret beslemeye hakkın yok. Senin hakkında adil olmayan bir karar verildiğinde ortada ne esenlikli ne de atalarımızın töresine uygun şekilde yönetilen bir devlet vardı; aksine devlet, zayıflamakta ve adeta fırtınaların arasında sallanmakta idi; üstelik devletin içinde ortak bir fikir birliği de yoktu, sadece içerideki zavallı yöneticilerin arkasından giden kötü bir takım kimseler vardı. Ama sadece en kötü olanlar değil, diğer herkes aynı fikirde olsaydı bile, seni devletin çıkarlarını adil şekilde gözetmediğin düşüncesiyle sürgün etselerdi, yine de kendi öz vatanına bu şekilde kötülük yapmak sana yakışmazdı.” (Dion. Hal. *Ant. Rom.* VIII. 49)

Oğlunun, kişilere beslediği hıncı, vatanından çıkarmaya hakkı olmadığını savunan Veturia, bu fikrini desteklemek için, Roma tarihinde, haksız yere sürgün edildiği halde vatanına karşı silaha sarılmayan, yurduna ve dostlarına sadık kalarak

sessizce sürgüne çekilen Tarquinius Collatinus'u¹⁴ örnek göstermiştir (*Ant. Rom.* VIII. 49). Veturia, oğluna, şimdiye kadarki süreçte Roma'ya saldırarak vermiş olduğu zarar ve ziyanları sayarken de onun intikam duygularını dindirmeye çalışmıştır (*Ant. Rom.* VIII. 50).

Veturia, Coriolanus'un çekincelerine bu şekilde titizlikle ve dikkatle karşılık verdikten sonra, sözlerine, onun iç dünyasına ve duygularına hitap ederek devam etmiştir: Coriolanus'ta "insan", "yurttaş", "evlat" olarak tanrılara, vatanına, annesine yönelik inanç, ödev, bağlılık duygularını uyandırmak istemiştir:

Veturia, öncelikle tanrıların bağışlayıcılığı üzerinde durarak ona, pişmanlık içinde olan ve kendisinden aldıklarını geri vermeye hazır olan vatanını artık bağışlaması gerektiğini söylemiştir (*Ant. Rom.* VIII. 50). Ardından, bir anne olarak oğlu üzerindeki haklarını hatırlatarak, hayatta sahip olduğu en büyük ve en değerli şeyleri, yani bedenini ve ruhunu ona vermiş kişi (*ἀλλὰ τὰ μέγιστα καὶ τιμώτατα καὶ οἷς ἅπαντα τὰ λοιπὰ κέκτησαι, τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν*) olarak oğlunun sonsuza dek kendisine bağlı olduğunu, kendisine ait olduğunu ve kendisine borçlu olduğunu savunmuştur ve doğanın koyduğu bu yasaya (*τῆς φύσεως νόμος*) dayanarak oğluna, yurduna karşı savaşmaktan vazgeçmesi için yalvarmıştır; aksi takdirde anne katili olarak Öç Tanrıçaları'nu üzerine çekeceğini bildirmiştir (*Ant. Rom.* VIII. 51. 1-2). Veturia, bebekliğinden itibaren onun için yaptığı fedakarlıkları, onun uğruna çektiği cefaları tek tek saymıştır: Kocasını daha Marcius bebekken kaybettiğini, onun iyiliği için dul bir şekilde yaşamına devam ederek ona sadece anne değil, aynı zamanda baba, bakıcı, kardeş olduğunu, o ergenliğe eriştiğinde bu sorumlulukları bir yana bırakıp yeniden evlenip başka çocuk sahibi olabilecekken herşeyini ona adadığını, karşılığında ise hep dert ve korku yaşadığını söylemiştir (*Ant. Rom.* VIII. 51). Geçmişte oğlu *plebs*'lere karşı *patricius*'ların tarafında yer aldığında, bu çekişmenin onu bir sona götürdüğünü görerek yaşadığı üzüntü ve endişeleri açıklamıştır. Onun aldığı sürgün cezası ile kendi hayatının da sona erdiğini söylemiştir (*Ant. Rom.* VIII. 52).

Veturia konuşmasının son bölümünde ise (*peroratio*) oğlunun verdiği karara göre yaşayacakları iki olası sonu betimlemiştir: Ona, eğer kendisini dinlerse zihninin ferah ve özgür olacağını, huzurlu olacağını, kendisinin de erkekler ve kadınlar tarafından onurlandırılarak ölümsüz bir üne kavuşacağını ve eğer ruh bedenden ayrılınca gittiği bir yer varsa bu yerin kendisi için cennet olacağını, tanrılar tarafından kutsanacağını ve tanrılardan oğlunu ödüllendirmelerini isteyeceğini söylemiştir (*Ant. Rom.* VIII. 52. 3-4). Ancak eğer oğlu kendisini dinlemezse artık yaşamaya devam etmeyeceğini belirterek onda merhamet ve acıma (*patos*) duyguları uyandırmak istemiştir ve bu trajik sonun yaşanmaması için tanrılara dua ederek konuşmasını bitirmiştir:

14 Lucius Iunius Brutus'la birlikte Roma'nın ilk *consul*'ü olan Lucius Tarquinius Collatinus, Roma'nın son kralı Tarquinius'un soyundan geldiği için kendisine yapılan baskı sonucunda görevini yarıda bırakarak Roma'dan ayrılmak zorunda kalmıştır.

“Eğer annene saygısızca davranıp onu onursuzluğa terk edersen, başına nasıl acı şeyler geleceğini söyleyemem; ama mutlu olamayacağını bil. Farzet ki başka her şey istediğin gibi gitsin, yine de benim başıma gelen felaketler senin de peşini bırakmayacak, içindeki acı ruhunu kemirecek ve hayatı sana zından edecek, bunu iyi biliyorum. Veturia, bu kadar kişinin önünde böyle korkunç ve yıkıcı bir küstahlığa maruz kalırsa bir an olsun yaşamını daha fazla sürdürmek istemeyecek; tersine, ardımda intikamımı almaları için kasvetli bir lanet ve korkunç Öç Tanrıçaları’nı bırakarak, bütün dostların ve düşmanların önünde kendimi öldüreceğim. Ey! Romalıların egemenliğini koruyan tanrılar, bunların hiçbirini yaşanmasını, Marcus’ta, tıpkı az önce ben gelince baltaları bıraktığında, asaları aşağıya indirdiğinde ve koltuğunu kürsüden yere taşıdığı gibi, yüksek devlet görevlilerini onurlandırmak için yapılan o geleneksel saygı gösterilerinin bazılarını hafiflettiğinde, bazılarını da alışılmışın dışında tamamen sonlandırduğunda olduğu gibi, merhamet ve bağlılık duyguları uyandırın. Bunu yaparak insanlara, annesi dışında herkese hükmedebileceğini, kendisine ise annesinin hükmedebileceğini herkese göstermek istedi. Bu şekilde beni onurlu ve hayranlıkla izlenen biri yaptı; şimdi de herkesin önünde beni ikimizin de anavatanını hür bırakarak onurlandırın ve beni dünyanın en bahtsız kadını olmak yerine en talihli kadını yapın. Eğer bir annenin oğlunun dizlerine kapanması caiz ve mümkün ise, vatanımın esenliği için bunu ve daha başka ne gerekiyorsa alçakgönüllükle yapacağım.” (*Ant. Rom. VIII. 13*)

Dionysios’un anlatısına göre, Coriolanus’u etkileyen şey, büyük saygı ve hürmet beslediği annesinin bu dokunaklı konuşması, ardından, ayaklarına kapanarak ona yakarması, kadınların yaktıkları uzun ağıtlar; Volsklar’ın bile dayanamayıp bakmamak için kafalarını çevirdikleri bu olağandışı manzara olmuştur (*Dion. Hal. Ant. Rom. VIII. 54. 1*).

Olayı aktarımında Livius’tan ve ağırlıklı olarak da Dionysios’tan kaynak olarak yararlandığı anlaşılan¹⁵ Plutarkhos da, Veturia’nın konuşmasının etkililiğini, öncelikle görsel açıdan patetik unsurlar ve daha sonra da, Livius’ta olduğu gibi ikilemler ve karşıtlıklar üzerine kurmuştur: Veturia, konuşmasına, oğluna, kendisini, gelinini ve orada bulunan kadınları işaret ederek onun yüzünden ne kadar sefil bir hale geldiklerini söyleyerek başlamış, tüm kadınlar içinde kendisi ile gelinini en talihsiz kişiler olarak saymıştır: Çünkü vatanı yıkıma sürükleyen kişi birinin oğlu, diğerinin kocasıdır; diğer kadınlar tanrılara kurtuluş için dua edip huzur bulurken kendileri bunu yapamamaktadırlar; çünkü tanrılardan aynı anda hem vatan için özgürlük hem Coriolanus için esenlik dileyememekteler (*Cor. 38*). Karısı ve çocukları ya vatanlarından ya ondan mahrum kalacaklardır. Veturia kendisi için ise, Coriolanus’a tek bir seçenek (ölüm) sunmuştur:

15 Plutarkhos’un, Livius ile Dionysios’un metinlerinden hangi ölçüde hangi bakımlardan yararlandığı üzerine bk. Buszard, 2010: 107. Plutarkhos’un kaynak olarak Dionysios’u kullanması üzerine bk. Russell, 1963: 21-28.

“Eğer seni kavga ve düşmanlık yerine dostluğa ve uzlaşmaya, birini yıkmak yerine iki tarafı da memnun etmeye razı edemezsem, unutmaya ve hazır ol ki, seni doğuran kişinin cesedini çiğnemenin vatanına saldıramayacağını. Çünkü bana ne yurttaşlarının sana karşı zafer kazandığını ne de senin özvatanına karşı zafer kazandığın o günü beklemek yakışır.” (Plut. 35)

Veturia, ardından oğluna ondan istediği şeyin ne olduğunu açıkça söylemiştir, ondan istediği Volsklar’a ihanet ederek kendi vatanını kurtarması değil, Volsklar’ı gücendirmeden iki ulus arasında barış ve dostluk (*φιλία και όμόνοια uyum*) sağlanmasıdır (Plut. Cor. 35).

Veturia, oğlunun, sözleri karşısında suskun kalması ve cevap vermemesi karşısında, onun mahçubiyeti üzerinde yoğunlaşmış; yönelttiği retorik sorularla oğlunda vicdan, minnet ve ödev duyguları uyandırmaya, canlandırmaya çalışmıştır:

“Oğlum neden susuyorsun; yoksa her şeyi öfkeye ve kine bırakmak doğru da bu yaştaki yalvaran bir anneyi sevindirmek mi yanlış olan? Ya da maruz kaldığı kötülükleri hatırlamak büyük bir adama yakışıyor da, evlatların, onları dünyaya getirenlerden gördüğü iyiliklerin değerini bilmelerini ve bunlara saygı duymalarını düşünmek büyük ve erdemli bir adama göre değil mi? Kuşkusuz, kadirşinaslığı gözetmek, nankörlüğü bu denli sert bir şekilde cezalandıran senden daha fazla hiç kimseye yakışmıyordu. Ancak şimdiye dek zaten vatanından yeterince ağır intikam aldın, annene de hiç merhamet göstermedin. Bu yüzden, hiçbir baskı olmadan, senden istediğim doğru ve adaletli şeyleri elde etmem son derece makul olurdu. Ancak madem ki seni ikna edemedim, o zaman neden son çaremi kullanmayayım?” (Plut. Cor. 35?)

Veturia sözlerini tamamladıktan sonra gelini ve torunları ile birlikte oğlunun ayaklarına kapanmıştır. Plutarkhos’un anlatısında Coriolanus’u etkileyen büyük ölçüde annesi olmuştur. Coriolanus, neredeyse hiç tepki ve direnç göstermeden, annesinin isteğine, Roma’nın zaferine, kendi yenilgisine ve mahvına boyun eğmiştir.

Cassius Dio’da ise (V. 8-10), tıpkı Livius’un metninde olduğu gibi, (Dionysios’un ve Plutarkhos’un aksine) Veturia, konuşmasında, oğlu ile Volsklar arasındaki ilişkilere değinmeden, doğrudan oğlunun, kendilerini ve vatanını düşürdüğü perişan ve acınası duruma dikkat çekmiştir; buyurgan ve öfkeli bir tavırla oğlundan yurduna karşı beslediği kine son vermesini, anlaşma yapmasını istemiştir; ona “Doğduğun, büyüdüğün, Coriolanus adını aldığın ve bu büyük ismi taşıdığın toprakları fırtınaya sürüklemeye; isteğime boyun eğ, beni elim boş geri gönderme!” demiş, aksi taktirde canına kıyacağını söylemiştir. Sözlerine bir an için ara veren Veturia, elbisesini parçalamış, göğsüne ve karnına dokunarak, “Bak oğlum, bu seni doğurdu, bu seni büyüttü.” diye haykırmıştır, bu sırada Coriolanus’un karısı, çocukları ve orada bulunan diğer tüm kadınlar da onun ağzına katılmışlardır ve bu manzara Coriolanus’u da etkisi altına almıştır (V. 11).

Sonuç

Genel olarak bakıldığında, Veturia'nın konuşmasının, görsel ve patetik öğelerle pekiştirildiği görülmektedir: Yurtlarına yapılan saldırılar yüzünden perişan hale düşmüş, korku içindeki kadınlar, kucaklarında çocukları ile ağlayarak Coriolanus'a savaşı durdurması için yakarmışlardır. Veturia ise, onlarla aynı kaderi, aynı kederi ve aynı sefaleti paylaşmakla birlikte, bir anne olarak tüm heybeti, saygınlığı ve özgüveni ile oğlunun karşısında dikilmiştir. Volsklar'la birlikte çıktığı yolu zafer ve başarı ile tamamlamak üzere olan Coriolanus'un, bu beklenmedik ve olağandışı durum (manevi saldırı) karşısındaki boyun eğişi, annesinin karşısında yenilgiyi koşulsuz şartsız kabul edişi, hem, eğer olumsuz yanıt alırsa hayatına son vereceğini söyleyen annesinin hem de anavatanının kurtuluşu olmuştur. Bununla birlikte Coriolanus Roma'ya değil, annesine boyun eğmiştir. Nitekim Coriolanus, sürgüne giderken Roma'yla olan maddi manevi tüm bağlarını koparmıştır, annesi ise, onun, anavatanı ile arasındaki köprü olmuştur: Oğlu kentten ayrıldıktan sonra halen Roma'da yaşamaya devam eden Veturia, "Romalı"dır, dolayısıyla benimsediği *pietas* ilkesi gereği, oğlunun çıkarlarını değil, vatanının çıkarlarını gözetmiştir. Sürgün durumdaki Coriolanus ise, vatansızdır, dolayısıyla ne Roma'ya ne de Roma tanrılarına yönelik bir bağlılık hissetmemektedir; bu nedenle anlaşma için gelen tüm devlet görevlilerini ve din adamlarını tereddüt etmeden geri çevirmiştir. Ancak onu doğuran, besleyen kişiye olan minnet duygusu (*pietas contra matrem*) varlığını sürdürmektedir ve yok olması da mümkün değildir. Nitekim özgürlüklerini korumak adına yola çıkan kadınların ve onlara bu yolda öncülük eden Veturia'nın umudu da, bu minnet duygusuna bağlanmıştır; çünkü Roma'da Coriolanus üzerinde hak iddia edebilecek bir tek o kalmıştır ve Veturia (zaman zaman acıklı zaman zaman öfkeli zaman zaman buyurgan zaman zaman da tehditkar) sözleriyle, Coriolanus'ta bu duyguyu uyandırmayı, canlandırmayı başarmıştır; onun sayesinde kadınların üstlendikleri görev başarı ile sonuçlanmıştır. Dolayısıyla, incelediğimiz aktarımlarda, Veturia'nın ve onunla birlikte hareket eden Romalı kadınların sesinde vatanseverliğin ve görev bilincinin (*pietas contra patriam*); Coriolanus'un sesinde ise anneye duyulan hürmet ve minnetin (*pietas contra matrem*) öne çıkarıldığı görülmektedir; dolayısıyla Volsklar ile Romalılar arasındaki mücadele kapsamında anlatılan tüm bu olaylar, bir bütün olarak Roma yazınında *exemplum pietastis* niteliğindedir ve Roma'yı Roma yapan asli değeri temsil etmektedir.

Kısaltmalar ve Kaynakça

- Buszard, 2010. Buszard, B., "The Speech of Greek and Roman Women in Plutarch's *Lives*", *Classical Philology*, 105.1 (2010): 83-115
- Cass. Dio. Cassius Dio = Dio Cassius, *Roman History, Volume I*, (tr.) Earnest Cary, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1914
- Cic. Brut. Cicero, Brutus = Cicero, Brutus, Orator, (tr.) G. L. Hendrickson, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1939

- Cornell, 2003. Cornell, T., "Coriolanus: Myth, History and Performance", içinde Broun D., Gill C. (ed), *Myth, History and Culture in Republican Rome*, Studies in Honour of T. P. Wiseman, Exeter, 2003: 73-97
- Dion. Hal. *Ant. Rom.* Dionysius Halicarnassensis, *Antiquitates Romanae* = Dionysius of Halicarnassus, *Roman Antiquities, Volume IV, Volume V*, (tr.) Earnest Cary, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1943, 1945
- Dixon, 1988. Dixon, S., *The Roman Mother*, London and Sydney: Croom Helm, 1988.
- Lael. Laelius = Cicero, On Old Age, On Friendship, On Divinatio (tr.) W. A. Falconer, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1923.
- Liv. Livius = Livy, *History of Rome, Volume I*, (tr.) B. O. Foster, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1919
- Plut. *Cor.* Plutarkhos, *Vitae Parallelae: Coriolanus* = Plutarch, *Lives, Volume IV: Alcibiades and Coriolanus, Lysander and Sulla*, (tr.) Bernadotte Perrin, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1916
- Russell, 1963. Russell, D. A., "Plutarch' Life of Coriolanus", *The Journal of Roman Studies* 53 (1963): 21-28
- Sen. *Ben.* Seneca Minor, *de Beneficiis* = Seneca, *Moral Essays, Volume III*, (tr.) John W. Basso, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1935
- Salmon, 1930. Salmon, E. T., "Historical Elements in the Story of Coriolanus", *The Classical Quarterly* 24/2, 1930: 96-101
- Val. Max. Valerius Maximus = *Memorable Doings and Sayings, Volume I, Volume II*, (tr.) D. R. Shackleton Bailey, Cambridge, MA: Harvard University Press, 2000
- Valette, 2012. Emmanuelle Valette, "Les « discours » de Veturia, Valeria et Hersilia", *Cahiers « Mondes anciens »* 3 (2012), Eriřim Tarihi: 25.05.2016, URL: <http://mondesanciens.revues.org/782>